

**PRILOZI
HISTORIJI
SARAJEVA**

INSTITUTE FOR HISTORY
INSTITUTE OF ORIENTAL STUDIES

PAPERS ON HISTORY OF SARAJEVO

Papers presented at the symposium

Half a Millennium of Sarajevo

Held on March 19 - 21, 1993

Editorial Board

Esad Duraković, Lejla Gazić, Dževad Juzbašić
Vera Kac (secretary), Ibrahim Karabegović, Fehim Nametak,
Boris Nilević, Muhidin Pelesić, Behija Zlatar

Editor

Dževad Juzbašić

INSTITUT ZA ISTORIJU
ORIJENTALNI INSTITUT

PRILOZI HISTORIJI SARAJEVA

Radovi sa znanstvenog simpozija

Pola milenija Sarajeva

održanog 19. do 21. marta 1993. godine

Uredništvo

Esad Duraković, Lejla Gazić, Dževad Juzbašić,
Vera Kac (sekretar), Ibrahim Karabegović, Fehim Nametak,
Boris Nilević, Muhidin Pelesić, Behija Zlatar

Urednik

Dževad Juzbašić

Sarajevo, 1997

Izdavanje knjige finansijski su pomogli:
Schweizerische Akademie der Geistes- und Sozialwissenschaften
Soros fondacija, fond Otvoreno društvo Bosne i Hercegovine
Društvo Švicarska - Bosna i Hercegovina
Skupština grada Sarajeva

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine,
Sarajevo

UDK 908(497.6 Sarajevo)(063)(082)

ZNANSTVENI simpozij Pola milenija Sarajeva (1993 ; Sarajevo)

Prilozi historiji Sarajeva : radovi sa znanstvenog simpozija Pola milenija Sarajeva, održanog
19. do 21. marta 1993. godine [urednik Dževad Juzbašić]. - Sarajevo : Institut za istoriju [etc.],
1997. - 531 str. ; 24 cm

Bibliografija i bibliografske bilješke uz svaki rad.

1. GL. stv. nasl.

2. JUZBAŠIĆ, Dževad

Tiraž
1000 primjeraka

Mišljenjem Federalnog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta broj 02-413-2879/97
od 30. juna 1997. ovaj Zbornik je oslobođen poreza na promet.

SADRŽAJ

Foreword of the Editorial Board	9
Predgovor Uredništva	10
Enver IMAMOVIĆ • Korijeni Sarajeva - Prehistorija i antika (<i>Roots of Sarajevo - Prehistory and Antique</i>)	11
Lidija FEKEŽA • Rezultati novijih arheoloških istraživanja kasnoantičkih i srednjovjekovnih lokaliteta na području Sarajeva (<i>Results of the latest Archeological Researches on the Late Classical and Medieval sites on the Sarajevo Area</i>)	19
Vesna MUŠETA-AŠČERIĆ • Srednjovjekovna naselja na mjestu današnjeg Sarajeva (<i>Medieval Settlements in a place of today's Sarajevo</i>)	35
Amina KUPUSOVIĆ • Vakufnama Isa-bega Ishakovića (<i>Isa-bey Ishaković's Waqfnama</i>)	47
Behija ZLATAR • Zlatni period Sarajeva (<i>The Golden Age of Sarajevo</i>)	53
Boris NILEVIĆ • O postanku stare pravoslavne crkve u Sarajevu (<i>The Origin of the Old Orthodox Church in Sarajevo</i>)	61
Ahmed S. ALIČIĆ • Uloga Sarajeva u političkom životu Bosne i Hercegovine za vrijeme osmanske vlasti (<i>The Role of Sarajevo in the Political Life of Bosnia and Herzegovina during the Ottoman Rule</i>)	67
Avdo SUČESKA • Sarajevo u bunama sedamnaestog i osamnaestog stoljeća (<i>Sarajevo in Insurrections in the 17th and 18th Century</i>)	77
Hatidža ČAR • Nemuslimansko stanovništvo Sarajeva u sedamnaestom. stoljeću (<i>Non Muslim Population in Sarajevo in the 17th Century</i>)	83
Enes PELIDIJA • O privredi Sarajeva u osamnaestom stoljeću (<i>On Economic Life of Sarajevo in the 18th Century</i>)	93
Fehim SPAHO • Počeci kulturno-prosvjetnog rada u Sarajevu (<i>Beginnings of Cultural and Educational Work in Sarajevo</i>)	107
Lamija HADŽIOSMANOVIĆ • Knjiga i biblioteka Bošnjaka u Sarajevu i drugim mjestima Bosne i Hercegovine u vrijeme osmanske vladavine (<i>Book and Libraries of Bosniacs in Sarajevo and other places of Bosnia and Herzegovina during Ottoman Rule</i>)	111
Amir LJUBOVIĆ • Muhamed, sin Muse, Allamek /1595-1636/ (<i>Muhamed, son of Musa, Allamek /1595-1636/</i>)	119

Muharem OMERDIĆ • Derviši i tekije u Sarajevu (<i>Dervishes and Tekijas in Sarajevo</i>)	129
Sulejman GROZDANIĆ • Književna vrijednost hronografskih natpisa na orijentalnim jezicima u Sarajevu (<i>Literary Value of Chronographic Inscriptions in Mid-Eastern Languages in Sarajevo</i>)	141
Fehim NAMETAK • Sarajevo i Sarajlije u epigrafici osamnaestog i devetnaestog stoljeća (<i>Sarajevo and Sarajevans in Epigraphy in the 18th and 19th Century</i>)	151
Amina ŠILJAK-JESENKOVIĆ • Motivi u pjesmama o Sarajevu na turskom jeziku (<i>Motives in Poems on Sarajevo in Turkish Language</i>)	157
Muhamed KARAMEHMEDOVIĆ • Sarajevska Hagada (<i>Sarajevo's Haggadah</i>)	165
Hanka VAJZOVIĆ • Sarajevo i orijentalizmi - pola milenija poslije (<i>Sarajevo and Orientalisms - half a millennium afterwards</i>)	179
Mevlida KARADŽA • Zabilješka Mula Mustafe Bašeskije o odnosu prema jeziku (<i>Mula Mustafa Bašeskija's Notes on References to Language</i>)	191
Senahid HALILOVIĆ • Slika sarajevskog govora u djelu Mula Mustafe Bašeskije (<i>Figures of Sarajevo's Speech in Mula Mustafa Bašeskija's Work</i>)	197
Enes KUJUNDŽIĆ • Sarajevsko-stambolske naučne veze u osmansko doba (<i>Scientific Correlation between Sarajevo and Istanbul in the Ottoman Period</i>)	209
Kemal BAKARŠIĆ • Zbirka orijentalnih rukopisa Bosanskohercegovačkog instituta za proučavanje Balkana (<i>Oriental manuscript collection of Bosnian-Herzegovinian Institute for Balkan Studies</i>)	217
Lejla GAZIĆ • Sarajevo u ljetopisima sedamnaestog i osamnaestog stoljeća (<i>Sarajevo in the Annals of the 17th and 18th Century</i>)	225
Ibrahim KARABEGOVIĆ • Sarajevo u očima stranih putopisaca od polovine šesnaestog do kraja sedamnaestog stoljeća (<i>Sarajevo in the Eyes of Foreign Travel Book Writers from the Middle of 16th Century up to the end of the 17th Century</i>) ...	231
Fra Ljubo LUCIĆ • Franjevačka prisutnost u Sarajevu (<i>Presence of Franciscans in Sarajevo</i>)	239
Enver REDŽIĆ • Tri historijske monografije o Sarajevu (<i>Three Historical Monographs on Sarajevo</i>)	261

Muris IDRIZOVIĆ • Tri muslimanske književnice (<i>Three Moslem Poets at the Boundary Between 19. and 20. Century</i>)	275
Dževad JUZBAŠIĆ • O Sarajevu kao saobraćajnom centru u doba austrougarske uprave (<i>Notes on Sarajevo as a Traffic Center During the Austro-Hungarian Administration</i>)	279
Izet RIZVANBEGOVIĆ • Muzejsko društvo Bosne i Hercegovine i njegova aktivnost na osnivanju muzeja, biblioteka i arhiva (<i>Museum Society of Bosnia and Herzegovina and its activities on establishment of museums, libraries and archives</i>)	283
Semra HENDA • Vakufname sarajevskog dobrotvora Hende Ahmed-age (<i>Vakufname of the Sarajevan Benefactor Ahmed-Aga Henda</i>)	295
Ljiljana BELJKAŠIĆ-HADŽIDEDIĆ • Učešće muslimanskih žena u tradicionalnim privrednim djelatnostima u Sarajevu krajem devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća (<i>Participation of Muslim women in traditional economic activities in Sarajevo at the end of 19th and the beginning of 20th Century</i>)	301
Ajša ZAHIROVIĆ • Pjesnikinje u književnoj tradiciji Sarajeva (<i>Poetsesses in the Literary Tradition of Sarajevo</i>)	315
Zdenko LEŠIĆ • Književni časopisi kao novi mediji umjetničke komunikacije (<i>Literary Periodicals as a New Medium of Artistic Communication</i>)	319
Nusret ŠEHIĆ • Sarajevo u prijelomnim danima stvaranja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (<i>Sarajevo at the Crucial Times of Establishment of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes</i>)	325
Nedim ŠARAC • Politički život u Sarajevu između dva svjetska rata 1918-1941 (<i>Political life in Sarajevo between the two World Wars 1918-1941</i>)	335
Ibrahim KEMURA • Sarajevo kao centar kulturno-prosvjetnog života u svjetlu djelatnosti muslimanskih društava "Gajret" i "Narodna uzdanica" (<i>Sarajevo as a center of cultural and educational life in the light of activities of the Moslem national societies Gajret and Narodna Uzdanica</i>)	345
Vlado STOLIĆ • Prilog poznavanju zdravstvenih prilika u Sarajevu između dva svjetska rata (<i>Health-care situation in Sarajevo between the two World Wars</i>)	349
Muharem KRESO • Sarajevo - sjedište okupacionog sistema u Drugom svjetskom ratu (<i>Sarajevo-Occupation system headquarters during the Second World War</i>)	357
Muhidin PELESIĆ • Sarajevo u Dugom svjetskom ratu - život u gradu od aprila 1941. do aprila 1945. godine (<i>Sarajevo in the Second World War - Life in the City in period April 1941-April 1945</i>)	367

Drago BOROVIČANIN • Sarajevo u narodnooslobodilačkom pokretu 1941-1945 (<i>Sarajevo in the National Liberation Movement 1941-1945</i>)	381
Midhat AGANOVIĆ • Karakteristike urbanog razvoja grada Sarajeva u socijalističkom sistemu i determinante koje su ga uslovljavale (<i>Urban development of the City of Sarajevo in the Socialist system - its characteristics and determinations</i>) . . .	387
Nedžad KURTO • Arhitektura u austrougarskom periodu (<i>Architecture in the Austro-Hungarian Period</i>)	401
Tomislav IŠEK • "Hrvatski zakladni dom" Napretkov graditeljski prvijenac - od ideje do realizacije (<i>Building activity of Napredak in Sarajevo</i>)	429
Ivan ŠTRAUS • Savremena arhitektura Sarajeva 1918-1990 (<i>Contemporary Architecture of Sarajevo 1918-1990</i>)	441
Muhamed KARAMEHMEDOVIĆ • Refleksije o likovnim događanjima u Sarajevu devetnaestog i dvadesetog stoljeća (<i>Reflections on visual art events in Sarajevo in 19th and 20th centuries</i>)	451
Snježana MUTAPČIĆ • Pola milenija zidnog slikarstva Sarajeva (<i>Half a millennium of mural painting in Sarajevo</i>)	457
Vefik HADŽISMAJLOVIĆ • Filmska produkcija u Sarajevu - počeci i savremena dostignuća (<i>Film production in Sarajevo - its beginnings and its current achievements</i>)	467
Razija LAGUMDŽIJA • Akademija scenskih umjetnosti-matica pozorišnog života u Sarajevu (<i>Academy of Theatrical Arts-a mainstream of theatric life in Sarajevo</i>)	475
Duško MILIDRAGOVIĆ • Upravljanje gradom Sarajevom u posljednjih pedeset godina. (<i>Administration of the City of Sarajevo in the last 50 years</i>)	483
Mustafa MEMIĆ • Sarajevo kao migracioni centar Muslimana iz Crne Gore. (<i>Sarajevo as a migration center of Moslems from Monte Negro</i>)	489
Ilija BOŠNJOVIĆ • Ekonomski i socijalni potencijal grada Sarajeva sredinom osamdesetih godina (Economic and social potential of the City of Sarajevo in mid 1980s)	507
Mustafa FESTIĆ • Ekonomski značaj razvoja Sarajeva kao turističkog centra. (<i>Economic importance of development of Sarajevo as a tourist resort</i>)	515
Hajrudin NUMIĆ • Znanost u Sarajevu - u povodu pet vijekova njegovog postojanja. (<i>Science in Sarajevo - on the occasion of its five-century existance</i>)	523

FOREWORD OF THE EDITORIAL BOARD

On the occasion of the 530th anniversary of Isabeg Ishaković's waqfnama foundation whereby turning points in development of Sarajevo as a city settlement were marked, the Institute for History and the Institute of Oriental Studies had intended, even before the war broke out, to organize a round table where scientists of various profiles would participate.

However, the state of war postponed for a year realization of this idea, so it was realized in a modified form, that is, in a form of multidisciplinary symposium under the title *Half a Millennium of Sarajevo*. The meeting held from March 19th to 21st, 1993, gathered together an impressive number of competent scientists, many of which gave in their previous works serious contribution in studying different aspects of culture, economy, social and political history of Bosnia and Herzegovina and Sarajevo as well.

The organizer strove, as far as possible in circumstances of the time, to present in a versatile manner the past of Sarajevo as a multicultural urban center.

The meeting was held in the most dramatic days of the siege of the City. It was reflection of spiritual resistance to barbarian destruction of its citizens and all the values of culture created through centuries.

Exposing themselves to danger to life and in circumstances incompatible with civilized way of living, participants began to work on grave scientific tasks which made a chance for the existing rich information on the past of Sarajevo to be elucidated again, synthesized and supplemented.

Simultaneously, new fields of exploration of the city history and contemporary issues are open. As a great number of scientific works published about the past of Bosnia and Herzegovina meant at the same time a contribution to the history of Sarajevo, so the scientific papers relating to Sarajevo are of primary importance for the history of Bosnia and Herzegovina. It originates from the role and importance of Sarajevo as economic, cultural and political center of the country, where the influences of diverse cultures and civilizations have most intensively been met, complementing and ennobling each other.

The Editorial Board succeeded to collect the most part of the papers and publish in this collection. It incorporates different views on a number of issues whose evaluation is left to the scientific community.

PREDGOVOR UREDNIŠTVA

Povodom petstotridesete godišnjice vakufnane Isabega Ishakovića, kojom su obilježeni prelomni momenti u razvoju Sarajeva kao gradskog naselja, Institut za istoriju i Orijentalni institut namjeravali su još prije izbijanja rata da organiziraju okrugli sto na kome bi sudjelovali naučnici raznih profila.

Međutim, ratna zbivanja odgodila su za godinu dana realizaciju ove ideje i ona je ostvarena u modificiranom obliku, i to u vidu multidisciplinarnog naučnog skupa pod naslovom *Pola milenija Sarajeva*. Skup, koji je održan od 19. do 21. marta 1993. godine, okupio je impozantan broj kompetentnih naučnika, od kojih su mnogi i u svojim dosadašnjim radovima dali seriozne priloge izučavanju raznih aspekata kulturne, privredne, socijalne i političke historije Bosne i Hercegovine i Sarajeva.

Težnja organizatora je bila da se, koliko je god to u datim uvjetima bilo moguće, svestrano prezentira prošlost Sarajeva kao multikulturnog urbanog centra.

Održan u najdramatičnijim danima opsade grada, skup je bio izraz duhovnog otpora barbarskom uništavanju njegovih stanovnika i svih kulturnih vrijednosti stvaranih kroz vijekove.

Izlažući se životnoj opasnosti i u uvjetima nespojivim sa civiliziranim življenjem referenti su se prihvatili ozbiljnih naučnih zadataka, što je pružilo priliku da se već postojeća bogata saznanja o prošlosti Sarajeva nanovo osvijetle, sintetiziraju i dopune.

Istovremeno su otvorena i nova područja istraživanja historije grada i njegove savremene problematike. Kao što je veliki broj objavljenih znanstvenih radova o prošlosti Bosne i Hercegovine značio ujedno i prilog historiji Sarajeva tako i naučni prilozi koji se odnose na Sarajevo od primarnog su značaja za historiju Bosne i Hercegovine. To proizlazi iz uloge i značaja Sarajeva kao privrednog, kulturnog i političkog centra zemlje, gdje su se najintenzivnije susretali uticaji različitih kultura i civilizacija, međusobno se dopunjavajući i oplemenjujući.

Najveći dio referata sa naučnog skupa Redakcija je uspjela da sakupi i da ga u ovom zborniku prezentira. Pri tome su zastupljena različita gledišta o pojedinim pitanjima čiju ocjenu prepuštamo naučnoj javnosti.

Izdavači
INSTITUT ZA ISTORIJU U SARAJEVU
ORIJENTALNI INSTITUT

Za izdavače
Tomislav Išek
Fehim Nametak

Urednik
Dževad Juzbašić

Korektor
Vera Kac

Prijevod rezimea
Šefika Kričić
Amela Kurtović

Rješenje naslovne stranice
Sanela Budalica

Kompjuterska obrada
Esad Mahmutović

Štamparija
OKO Sarajevo

